

ім. К. Д. Ушинського, 2019. № 4(129). С. 42–46.
URL: <http://www.dspsa/ce.pdpu.edu.ua/handle/123456789/6126>

REFERENCES

1. Honcharenko, S. U. (1997). Ukrayins'kyi pedahohichnyy slovnyk [Ukrainian Pedagogical Dictionary]. Kyiv : Lybid'. 376 s. [in Ukrainian]
2. Kushniruk, S. A., Matviyenko, O. V., Olefirenko, T. O. (2003). Formuvannya naukovoho svitohlyadu studentiv: sotsiokul'turna proektsiya [Formation of the scientific worldview of students: sociocultural projection]. Osvitniy dyskurs : zbirnyk naukovykh prats'. Kyiv : TOV «Naukovo-informatsiynе ahent-stvo "Nauka-tekhnohohiyi-informatsiya"». Vyp. 45 (7–9). S. 83–89. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/43335?show=full> [in Ukrainian]
3. Makarenko, O. V. (2023). Formuvannya naukovoho svitohlyadu yak skladovoyi doslidnyts'koyi kompetentnosti maybutnikh likariv [Formation of scientific worldview as a component of research competence of future doctors]. Naukovi zapysky. Seriya: Pedahohichni nauky. Kropyvnyts'kyi: TSDU im. V. Vynnychenka. Vyp. 211. S. 172–176. URL: <https://pednauk.cusu.edu.ua/index.php/pednauk/article/view/1661/1622> [in Ukrainian]
4. Semenysheva, R. V. (2016). Formuvannya naukovoho svitohlyadu studentiv vyshchykh navchal'nykh zakladiv u vyvchenni fizyky [Formation of scientific worldview of students of higher educational institutions in the study of physics]. Naukovyy chasopys Natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Seriya 3: Fizyka i matematika u vyshchii i serednii shkoli. Vyp. 17. S. 27–32. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_3_2016_17_7 [in Ukrainian]

5. Turchyna, T. V. (2012). Formuvannya naukovoho svitohlyadu studentiv vyshchykh navchal'nykh zakladiv [Formation of scientific worldview of students of higher educational institutions]. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/56800/5/Turchyna_Scientific_outlook.pdf?jsessionid=FAEC6A966AB53699478D5D5B0A45EBDA [in Ukrainian]

6. Fitsula, M. M. (2002). Pedahohika [Pedagogy]: navch. posib. dlya studentiv vyshchykh pedahohichnykh zakladiv osvity. Kyiv, Akademiya. 528 s. [in Ukrainian]

7. Yanovs'ka, L. H. (2019). Formuvannya naukovoho svitohlyadu u protsesi profesiynoyi pidhotovky maybutnikh mahistriv istoriyi zasobamy mizhpredmetnykh zv'yazkiv [Formation of a scientific worldview in the process of professional training of future masters of history by means of interdisciplinary connections]. Naukovyy visnyk Pivdenoukrayins'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni K. D. Ushyns'koho. Odesa : PNPu im. K. D. Ushyns'koho. № 4(129). S. 42–46. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЗАІКА Андрій – аспірант спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутнього вчителя.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

ZAİKA Andrii – Postgraduate Student Specialty 011 Educational, Pedagogical Sciences of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University.

Scientific interests: professional training of future teachers.

Стаття надійшла до редакції 21.03.2025 р.

Стаття прийнята до друку 30.03.2025 р.

УДК 378.147:792.8:159.955.4

DOI: 10.36550/2415-7988-2025-1-218-369-374

НЕЧИПОРЕНКО Олександр –

аспірант, викладач кафедри музикознавства, інструментальної та хореографічної підготовки Криворізького державного педагогічного університету
ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-4723-5213>
e-mail: nechiporenko.oleksandr@kdpu.edu.ua

КОМПОНЕНТНА СТРУКТУРА ПРОФЕСІЙНОЇ РЕФЛЕКСІЇ МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ХОРЕОГРАФІЧНИХ КОЛЕКТИВІВ

Професійна рефлексія керівника хореографічного колективу розглядається як ключовий механізм осмислення, самопізнання та саморегуляції в умовах фахової діяльності.

Актуальність теми зумовлена необхідністю глибшого розуміння внутрішніх психологічних процесів, що забезпечують ефективне керівництво творчим колективом.

Проблема полягає у недостатньому рівні теоретичного і прикладного осмислення структури професійної рефлексії саме в контексті підготовки майбутніх керівників хореографічних колективів.

Метою статті є теоретичне обґрунтування компонентної структури професійної рефлексії керівника, а також виявлення особливостей її прояву у хореографічно-педагогічній діяльності.

У процесі дослідження проаналізовано філософські, психологічні та педагогічні аспекти феномену рефлексії. Визначено чотири основні компоненти професійної рефлексії: мотиваційно-ціннісний, когнітивно-аналітичний, операційно-діяльнісний та творчо-регулятивний. Розкрито зміст кожного з компонентів, обґрунтовано їх значення у формуванні цілісної рефлексивної моделі керівника хореографічного колективу. Показано, що взаємодія цих компонентів сприяє підвищенню рівня фахової підготовки, розвитку здатності до аналізу власної діяльності, прийняття ефективних педагогічних рішень, а також професійному саморозвитку та самовдосконаленню.

Стаття містить узагальнені висновки щодо перспективних напрямів формування та розвитку професійної рефлексії в системі мистецької освіти. Перспективи подальших досліджень полягають у розробці діагностичного інструментарію для визначення рівнів сформованості компонентів професійної рефлексії та обґрунтуванні педагогічних умов їх формування в процесі фахової підготовки майбутніх керівників хореографічних колективів.

Ключові слова: професійна рефлексія, керівник хореографічного колективу, структура рефлексії, мотиваційно-ціннісний компонент, когнітивно-аналітичний компонент, операційно-діяльнісний компонент, творчо-регулятивний компонент, фахова підготовка.

NECHIPORENKO Oleksandr –
Postgraduate Student,
Lecturer of the Department of Musicology,
Instrumental and Choreographic Training of
Kryvyi Rih State Pedagogical University
ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-4723-5213>
e-mail: nechiporenko.oleksandr@kdpu.edu.ua

COMPONENT STRUCTURE OF PROFESSIONAL REFLECTION OF FUTURE CHOREOGRAPHIC TEAM LEADERS

Professional reflection is conceptualized as a fundamental mechanism of self-awareness, critical analysis, and self-regulation in the work of a choreographic ensemble leader.

The relevance of this investigation derives from the necessity to deepen our understanding of the internal psychological processes that ensure effective leadership within creative teams.

The central issue examined in this study concerns the insufficient theoretical and practical understanding of the structure of professional reflection within the context of preparing future leaders of choreographic collectives.

This research endeavors to establish a theoretical framework for the component structure of professional reflection and to explore its specific manifestations in choreographic and pedagogical activity.

The investigation is grounded in philosophical, psychological, and pedagogical approaches to the phenomenon of reflection. Based on systematic analysis, the research identifies four core components: motivational-value, cognitive-analytical, operational-activity, and creative-regulatory. Each component is examined in depth, with particular emphasis on its contribution to shaping a coherent model of reflective practice in the professional training of choreographers. The analysis reveals that the integration of these components enhances the quality of vocational preparation, facilitates informed decision-making, and promotes professional self-development. The interrelationship between these components constitutes a dynamic system that manifests in professional choreographic practice. The reflection process enables practitioners to critically evaluate artistic choices, pedagogical methods, and interpersonal dynamics within the ensemble. This comprehensive approach to reflection contributes significantly to the development of a distinct choreographic style and pedagogical methodology.

The study presents conclusions regarding potential directions for cultivating reflective competence within the system of artistic education, including diagnostic instruments for assessing reflection levels and pedagogical conditions for their formation.

Key words: professional reflection, choreographic team leader, reflection structure, motivational-value component, cognitive-analytical component, operational-activity component, creative-regulatory component, professional training.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Модернізація вищої освіти, інтеграція до європейського освітнього простору та впровадження компетентнісного підходу актуалізують проблему підготовки висококваліфікованих керівників хореографічних колективів. Їх професійна діяльність характеризується унікальним поєднанням мистецьких і педагогічних аспектів, що потребує особливої уваги до формування рефлексивних здібностей як основи професійного самовдосконалення та творчого розвитку.

Специфіка рефлексивних процесів у діяльності керівника хореографічного колективу полягає в необхідності одночасного осмислення художніх, технічних, організаційних та міжособистісних аспектів роботи. На відміну від суто педагогічної або мистецької рефлексії, рефлексія керівника хореографічного колективу має інтегративний характер, поєднуючи осмислення технічної досконалості виконання танцювальних елементів з аналізом їх художньої виразності та педагогічної доцільності.

Аналіз сучасного стану фахової підготовки майбутніх керівників хореографічних колективів виявляє суперечності між зростаючими вимогами до їх професійної компетентності та відсутністю системного підходу до формування рефлексивних здібностей, між інтегративною природою діяльності хореографа-педагога та фрагментарністю теоретичних засад розвитку рефлексії, між потенціалом рефлексії у професійному становленні та недостатнім методичним забезпеченням її формування. Усунення зазначених суперечностей потребує ґрунтового дослідження структури

професійної рефлексії керівника хореографічного колективу як системного утворення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Теоретичні аспекти проблеми рефлексії особистості розглянуто у філософських, психологічних та педагогічних дослідженнях В. Татенка, І. Карпаня, А. Палія, В. Шевченка, О. Лучанінової, І. Зязюна, О. Отич, М. Роганової, Т. Ніконенка. Специфіку професійної діяльності керівника хореографічного колективу вивчали О. Лань, К. Маркіна, А. Кривохижа, Т. Холов, І. Шевцова, а питання фахової підготовки хореографів досліджено в роботах П. Фриза, О. Коваленка, В. Черкасова, Т. Благової, К. Булагі, Ю. Музики.

Незважаючи на наявність досліджень у галузі рефлексії та хореографічної освіти, проблема структурно-компонентного аналізу рефлексії майбутніх керівників хореографічних колективів залишається недостатньо розробленою і потребує ґрунтового дослідження. Відкритим залишається питання про специфіку компонентів рефлексії в контексті хореографічної діяльності, їх взаємозв'язок та механізми формування в процесі фахової підготовки.

Мета статті полягає у визначенні та обґрунтуванні компонентної структури рефлексії майбутніх керівників хореографічних колективів у процесі фахової підготовки, розкритті змісту кожного компонента та характеристиці їх взаємозв'язку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Визначення компонентної структури рефлексії майбутніх керівників хореографічних колективів потребує врахування специфіки їхньої професійної діяльності, яка інтегрує мистецькі, педагогічні,

організаційні та комунікативні аспекти. Рефлексія в цьому контексті виступає як складний психологічний механізм, що забезпечує осмислення та регуляцію різних аспектів професійної діяльності.

Для визначення компонентів рефлексії доцільно використати системний підхід, який дозволяє розглядати досліджуване явище як цілісну систему взаємопов'язаних елементів. Системний аналіз наукових досліджень з проблем рефлексії та специфіки хореографічної діяльності дозволив визначити компонентну структуру рефлексії керівника хореографічного колективу, яка включає мотиваційно-ціннісний, когнітивно-аналітичний, операційно-діяльнісний та творчо-регулятивний компоненти.

Така структура відображає основні аспекти рефлексивних процесів у діяльності керівника хореографічного колективу: ціннісне ставлення до рефлексії як інструменту професійного розвитку, інтелектуальне осмислення професійної діяльності, практичне застосування рефлексивних стратегій та творче переосмислення досвіду і саморегуляцію діяльності.

Фундаментальним у структурі професійної рефлексії виступає мотиваційно-ціннісний компонент, що становить ціннісний фундамент професійної рефлексії хореографа, визначаючи його ставлення до рефлексії як інструменту професійного розвитку та самовдосконалення. В. Ягупов характеризує ціннісно-мотиваційну сферу як важливу інтегративну сферу психіки, що становить духовну підвалину професійного світогляду та переконань, професійної поведінки та професійного буття фахівця [9, с. 207].

Специфіка мотиваційно-ціннісного компонента у структурі рефлексії керівника хореографічного колективу визначається особливостями його професійної діяльності. Компонент охоплює систему ціннісних орієнтацій, пов'язаних з художньо-естетичними, педагогічними та комунікативними аспектами хореографічної діяльності. Для керівника хореографічного колективу значущими виступають цінності художньої творчості, естетичної довершеності, технічної майстерності, педагогічного взаєморозуміння, колективної творчості. Зазначені ціннісні орієнтири визначають спрямованість рефлексивних процесів, фокусуючи увагу фахівця на аспектах діяльності, які відповідають його професійним пріоритетам.

Мотиваційний аспект цього компонента пов'язаний з внутрішніми спонуканнями до рефлексивної діяльності. К. Булага акцентує увагу на значенні мотивації для формування усвідомленої потреби до опанування мистецтвом танцю, усвідомленої значущості феномену танцю, прагнення до прояву творчого потенціалу та бажання досягнути високих результатів [2, с. 13]. У контексті рефлексії ця мотивація виявляється як прагнення до професійного самовдосконалення, бажання критично осмислювати власну діяльність, готовність до самозмін та професійного розвитку.

Мотиваційно-ціннісний компонент рефлексії в діяльності керівника хореографічного колективу проявляється у зацікавленому ставленні до аналізу

власної діяльності, у прагненні зрозуміти причини успіхів і невдач у роботі з колективом, у бажанні вдосконалювати свою хореографічно-педагогічну майстерність. Важливим аспектом є також ціннісне ставлення до учасників колективу, розуміння їхніх потреб, інтересів, можливостей, що спонукає керівника до постійного аналізу та корекції своїх педагогічних підходів.

Керівник хореографічного колективу з розвиненим мотиваційно-ціннісним компонентом рефлексії не обмежується фіксацією технічних помилок танцівників, а прагне глибоко зрозуміти причини виникнення помилок, знайти індивідуальний підхід до виконавців, проаналізувати результативність застосованих методів навчання. Рефлексія фахівця мотивується не лише прагненням досягти технічної досконалості виконання, але й необхідністю формування у колективі атмосфери творчого розвитку та взаєморозуміння.

Мотиваційна спрямованість рефлексії керівника хореографічного колективу природно поєднується з її інтелектуальним виміром. Когнітивно-аналітичний компонент становить інтелектуальну основу рефлексивних процесів, поєднуючи різні форми професійного мислення хореографа.

Особливість когнітивно-аналітичного компонента рефлексії керівника хореографічного колективу полягає в інтеграції знань з різних галузей: хореографічного мистецтва, педагогіки, психології та менеджменту. А. Палій та співавтори розглядають рефлексію як комплексну розумову здатність до постійного аналізу та оцінки кожного етапу професійної діяльності [5, с. 867], що набуває особливої актуальності для керівника хореографічного колективу з огляду на багатоаспектність його діяльності.

Аналітичний аспект компонента виявляється через здатність до критичного осмислення різних напрямів хореографічної діяльності: оцінка композицій, дослідження виконавської майстерності танцівників, вивчення ефективності репетиційного процесу, інтерпретація реакції глядачів на виступи колективу. І. Шевцова підкреслює важливість для керівника хореографічного колективу розуміння взаємозв'язку між руховим змістом різних частин хореографічного твору [8, с. 149], що потребує розвиненої аналітичної здатності.

Ю. Подкопаєва та О. Маляр розглядають рефлексію як специфічну психічну реальність багатоаспектного характеру, яка може проявлятися в різних якість – від переходу інстинкту до думки до механізму саморозвитку особистості та способу вирішення внутрішніх конфліктів [6, с. 379]. Ця багатовимірність рефлексивних процесів інтегрується в когнітивно-аналітичному компоненті рефлексії керівника хореографічного колективу.

Найтісніший зв'язок із рефлексією простежується у когнітивних процесах мислення та розуміння. О. Баніт і І. Радомський відзначають взаємозв'язок між розвитком рефлексивного мислення та розгортанням творчого й критичного потенціалу, підкреслюючи, що якісне розуміння формується через взаємодію між індивідуальною

діяльністю та соціальною апробацією її результатів [1, с. 3].

Когнітивно-аналітичний компонент рефлексії виявляється у професійних ситуаціях аналізу причин невдалого виконання танцювальних елементів, оцінювання відповідності репертуару можливостям колективу, осмислення ефективності методів навчання, критичного розгляду власних балетмейстерських рішень. В. Черкасов зазначає, що цей компонент забезпечує усвідомлене застосування теоретичних знань, практичних умінь і навичок у конкретних видах хореографічної діяльності [7, с. 71]. Здатність критично оцінювати різні аспекти діяльності дозволяє виявити сильні та слабкі сторони художніх рішень і визначити напрями професійного вдосконалення.

Аналітичне осмислення хореографічної діяльності трансформується в конкретні професійні дії, що вказує на тісний зв'язок з операційно-діяльнісним компонентом. Цей компонент забезпечує практичне втілення рефлексивних стратегій у професійній діяльності керівника хореографічного колективу. І. Мицишин та співавторі характеризують операційно-діяльнісні компетенції як сукупність практичних умінь, що формуються в процесі професійної підготовки й вдосконалюються в умовах активної й творчої професійної діяльності [3, с. 71].

Специфіка операційно-діялісного компонента рефлексії керівника хореографічного колективу визначається різноманітністю практичних умінь та навичок, необхідних для реалізації рефлексивних стратегій у хореографічній діяльності. Структурно компонент охоплює хореографічно-виконавські вміння (демонстрація правильного виконання танцювальних елементів, виявлення технічних помилок, коригування виконавської майстерності учасників колективу), педагогічні вміння (організація навчального процесу, добір методів навчання відповідно до індивідуальних особливостей учнів, створення сприятливої атмосфери для творчого розвитку), балетмейстерські вміння (створення хореографічних композицій, добір музичного матеріалу, розробка драматургії танцю, робота над образністю та виразністю хореографічного тексту) та управлінські вміння (планування роботи колективу, координація дій учасників, вирішення конфліктних ситуацій, мотивування до досягнення високих результатів).

Рефлексивний аспект означених умінь полягає у здатності осмислювати процес і результати їх застосування, критично оцінювати ефективність, коригувати дії відповідно до конкретної ситуації. Педагогічна рефлексія дозволяє керівнику хореографічного колективу аналізувати результативність обраних методів навчання, виявляти причини труднощів учнів, формувати нові підходи до організації навчального процесу.

В. Черкасов розглядає діялісний аспект як спрямованість художньо-творчого процесу на розвиток предметних компетентностей, усвідомлене застосування теоретичних знань, практичних умінь і навичок у конкретних видах хореографічної діяльності [7, с. 71]. У рефлексивному контексті

відбувається не лише застосування знань та вмінь керівником хореографічного колективу, але й осмислення процесу, аналіз отриманих результатів, корекція дій відповідно до поставлених цілей.

Відмінною рисою операційно-діялісного компонента рефлексії керівника хореографічного колективу виступає ситуативність і динамічність. Робота з колективом характеризується виникненням нестандартних ситуацій, які вимагають швидкого аналізу та прийняття рішень. Здатність швидко реагувати на професійні виклики, адаптувати методичні підходи, модифікувати технічні елементи свідчить про сформованість операційно-діялісного компонента рефлексії.

У процесі роботи з хореографічним колективом саме творчий підхід до вирішення професійних завдань забезпечує ефективність діяльності керівника. Це актуалізує значення творчо-регулятивного компонента, який інтегрує творчі пошуки балетмейстера з механізмами саморегуляції професійної діяльності. Ю. Музика відзначає, що творчий аспект у діяльності хореографа проявляється у здатності фахівця до інновацій та креативності, домінуванні мистецьких інтересів, прагненні до створення оригінальних хореографічних композицій [4, с. 131].

Специфіка творчо-регулятивного компонента рефлексії керівника хореографічного колективу зумовлюється дуальною природою його діяльності: як митця, що створює хореографічні композиції, та як педагога, що працює з колективом. Творчий аспект рефлексії виявляється через здатність критично осмислювати мистецькі ідеї, знаходити інноваційні рішення хореографічних завдань, експериментувати з формою та змістом танцювальних композицій. Регулятивний аспект передбачає саморегуляцію професійної діяльності, контроль емоційних станів, управління творчим процесом.

У професійній діяльності керівника хореографічного колективу творчо-регулятивний компонент проявляється через формування індивідуального балетмейстерського почерку, розвиток імпровізаційних здібностей, експериментування з хореографічними формами, створення оригінальних танцювальних композицій. Одночасно відбувається саморегуляція професійної діяльності: контроль емоційних станів під час репетицій та виступів, управління комунікативними процесами в колективі, об'єктивне оцінювання результатів власної роботи.

І. Шевцова, досліджуючи діяльність балетмейстера, наголошує на важливості творчо-регулятивного компонента при структуруванні хореографічного твору, підкреслюючи необхідність узгодження рухового змісту різних частин хореографічного твору [8, с. 149]. Це положення відображає нерозривний зв'язок між творчим баченням хореографа та здатністю до саморегуляції творчого процесу, забезпечення художньої цілісності та гармонійності хореографічної композиції.

Творчо-регулятивний компонент рефлексії має найбільш інтегративний характер, адже об'єднує всі попередні компоненти в єдину

систему, забезпечуючи творче переосмислення професійного досвіду та саморегуляцію діяльності. Компонент виступає механізмом трансформації рефлексивного досвіду в нові форми професійної діяльності, забезпечуючи інноваційний розвиток роботи керівника хореографічного колективу.

Функціонування описаних компонентів відбувається не ізольовано, а в системній взаємодії. Виокремлені компоненти утворюють цілісну динамічну систему взаємовпливів та взаємопереходів, яка проявляється в реальних професійних ситуаціях балетмейстерської діяльності. Мотиваційно-ціннісний компонент активізує когнітивно-аналітичні процеси, спрямовуючи їх на осмислення професійно значущих аспектів діяльності. Когнітивно-аналітичний компонент забезпечує теоретичне обґрунтування операційно-діяльнісного компонента, визначаючи вибір оптимальних методів і прийомів професійної діяльності.

При реалізації операційно-діяльнісного компонента активізується творчо-регулятивний компонент, який забезпечує гнучкість професійних дій, їх адаптацію до нестандартних ситуацій та творче переосмислення усталених підходів. Водночас спостерігається зворотний вплив: результати практичної діяльності збагачують когнітивно-аналітичний компонент, творчі досягнення посилюють мотиваційну сферу, а регулятивні механізми вдосконалюють операційні аспекти роботи.

Особливе значення має синергетична взаємодія мотиваційно-ціннісного та творчо-регулятивного компонентів, яка формує підґрунтя для інноваційної діяльності. Паралельно когнітивно-аналітичний та операційно-діяльнісний компоненти забезпечують трансформацію теоретичних знань в ефективні професійні дії, надаючи їм обґрунтованості й системності.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Дослідження компонентної структури професійної рефлексії майбутніх керівників хореографічних колективів дає підстави для наступних висновків:

1. Професійна рефлексія в контексті хореографічно-педагогічної діяльності має інтегративний характер, що поєднує художні, технічні, організаційні та міжособистісні аспекти роботи з колективом.

2. Структура професійної рефлексії майбутнього керівника хореографічного колективу включає чотири взаємопов'язані компоненти: мотиваційно-ціннісний (формує ціннісне ставлення до рефлексії), когнітивно-аналітичний (забезпечує інтелектуальне осмислення професійних дій), операційно-діяльнісний (реалізує практичне втілення рефлексивних стратегій) та творчо-регулятивний (інтегрує творчий підхід із саморегуляцією).

3. Визначені компоненти функціонують як динамічна система, в якій кожен елемент впливає на інші, формуючи цілісну рефлексивну компетентність майбутнього фахівця.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці діагностичного інструментарію для визначення рівнів сформованості компонентів

професійної рефлексії та обґрунтуванні педагогічних умов їх формування в процесі фахової підготовки майбутніх керівників хореографічних колективів.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Баніт О. В., Радомський І. П. Особливості прояву когнітивних компонентів у змішаному навчанні. *Проблеми сучасних трансформацій*. Серія: педагогіка. 2024. № 3. С. 3–8. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-9199-2024-3-08-01>
2. Булага К. М. Дидактичні умови організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу (Автореф. дис. канд. пед. наук). Полтава, 2020. 21 с.
3. Мишишин І., Калагурка Х., Мишишин О. Операційно-діяльнісні компетенції менеджера освіти. *Педагогічний дискурс*. 2020. Вип. 29. С. 70–79. URL: <https://doi.org/10.31475/ped.dys.2020.29.09>
4. Музика Ю. О. Формування мотивації майбутніх викладачів народної хореографії до творчої діяльності. *Наукові записки*. Серія: Педагогічні науки. 2023. Вип. 5. С. 129–134. URL: https://doi.org/10.59694/ped_sciences.2023.05.129
5. Палій А. М., Єльчанінова Т. М., Шевченко В. М. Рефлексія як структуротворчий компонент професійної діяльності. *Перспективи та інновації науки*. 2024, № 6(40). С. 867–876. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-6\(40\)-867-876](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-6(40)-867-876)
6. Подкопаєва Ю. В., Мальяр О. І. Психологічний аналіз розвитку рівнів рефлексії в контексті самореалізації сучасного підлітка. *Наукові інновації та передові технології*. 2022. № 1(3). С. 379–388. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-1\(3\)-379-388](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-1(3)-379-388)
7. Черкасов В. Методологічні підходи в сегменті формування професійної компетентності майбутніх учителів хореографії. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*. 2023. Вип. 61. С. 66–76. URL: <https://doi.org/10.34142/2312-1548.2023.61.06>
8. Шевцова І. М. Аспекти структурування хореографічного твору у балетмейстерській діяльності. *Наукові записки*. Серія: Педагогічні науки. 2024. Вип. 10. С. 145–150. URL: https://doi.org/10.59694/ped_sciences.2024.10.145
9. Ягупов В. В. Ціннісно-мотиваційний компонент професійної компетентності фахівців: методологічний аспект. *Вісник Національного університету оборони України*. 2022. Вип. 6(70). С. 207–219. URL: <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2022-70-6-207-219>

REFERENCES

1. Banit, O. V., & Radomskyi, I. P. (2024). Osoblyvosti proyavu kohnityvnykh komponentiv u zmishanomu navchanni [Features of the manifestation of cognitive components in blended learning]. *Problemy suchasnykh transformatsiy*. Seriya: pedahohika. 3. 3–8. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-9199-2024-3-08-01> [in Ukrainian]
2. Bulaha, K. M. (2020). Dydaktychni umovy orhanyzatsiyi navchal'noyi diyal'nosti vykhovantsiv dytyachoho khoreohrafichnoho kolektyvu [Didactic conditions for organizing the educational activities of children's choreographic team members]. (Extended abstract of Candidate's thesis). Poltava. [in Ukrainian]
3. Myshchysyn, I., Kalahurka, Kh., & Myshchysyn, O. (2020). Operatsiyno-diyal'nisni kompetentsiyi menedzhera osvity [Operational and activity competencies of an education manager]. *Pedahohichnyy dyskurs*. 29. 70–79. URL: <https://doi.org/10.31475/ped.dys.2020.29.09> [in Ukrainian]
4. Muzyka, Yu. O. (2023). Formuvannya motyvatsiyi maybutnikh vykladachiv narodnoyi khoreohrafii do

tvorchoyi diyal'nosti [Formation of motivation of future teachers of folk choreography for creative activity]. *Naukovi zapysky. Seriya: Pedahohichni nauky.* 5. 129–134. URL: https://doi.org/10.59694/ped_sciences.2023.05.129 [in Ukrainian]

5. Paliy, A. M., Yelchaninova, T. M., & Shevchenko, V. M. (2024). Refleksiya yak strukturotvorchyy komponent profesiynoyi diyal'nosti [Reflection as a structure-forming component of professional activity]. *Perspektyvy ta innovatsiyi nauky.* 6(40). 867–876. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-6\(40\)-867-876](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-6(40)-867-876) [in Ukrainian]

6. Podkopyayeva, Yu. V., & Malyar, O. I. (2022). Psykholohichnyy anali rozvytku rivniv refleksiyi v konteksti samorealizatsiyi suchasnoho pidlitka [Psychological analysis of the development of reflection levels in the context of self-realization of a modern teenager]. *Naukovi innovatsiyi ta peredovi tekhnolohiyi.* 1(3). 379–388. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-1\(3\)-379-388](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-1(3)-379-388) [in Ukrainian]

7. Cherkasov, V. (2023). Metodolohichni pidkhody v sehmenti formuvannya profesiynoyi kompetentnosti maybutnikh uchyteliv khoreohrafiyi [Methodological approaches in the segment of formation of professional competence of future teachers of choreography]. *Zasoby navchal'noyi ta naukovo-doslidnoyi roboty.* 61. 66–76. URL: <https://doi.org/10.34142/2312-1548.2023.61.06> [in Ukrainian]

8. Shevtsova, I. M. (2024). Aspekty strukturuвання khoreohrafichnoho tvor u baletmeysters'kiy diyal'nosti [Aspects of structuring a choreographic work in choreographic activity]. *Naukovi zapysky. Seriya: Pedahohichni nauky.* 10. 145–150. URL: https://doi.org/10.59694/ped_sciences.2024.10.145 [in Ukrainian]

9. Yahupov, V. V. (2022). Tsinnisno-motyvatsiyinyy komponent profesiynoyi kompetentnosti fakhivtsiv: metodolohichnyy aspekt [Value-motivational component of professional competence of specialists: methodological aspect]. *Visnyk Natsional'noho universytetu oborony Ukrainy.* 6(70). 207–219. URL: <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2022-70-6-207-219> [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

НЕЧИПОРЕНКО Олександр – аспірант, викладач кафедри музикознавства, інструментальної та хореографічної підготовки Криворізького державного педагогічного університету.

Наукові інтереси: компонентна структура професійної рефлексії майбутніх керівників хореографічних колективів.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

NECHIPORENKO Olexsandr – Postgraduate Student, Lecturer of the Department of Musicology, Instrumental and Choreographic Training of Kryvyi Rih State Pedagogical University.

Scientific interests: component structure of professional reflection of future choreographic team leaders.

Стаття надійшла до редакції 17.03.2025 р.

Стаття прийнята до друку 28.03.2025 р.

УДК 378.04:34

DOI: 10.36550/2415-7988-2025-1-218-374-378

ХРЕБТОВ Максим –

аспірант спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

Центральноукраїнського державного університету

імені Володимира Винниченка

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-8080-2124>

e-mail: maxkhrebtov@gmail.com

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Комунікативна компетентність є невід'ємною частиною професійної діяльності майбутніх педагогів, позаяк саме вона віддзеркалює особистісні якості та властивості фахівця, що забезпечують самостійну й ефективну реалізацію завдань професійної діяльності. Сформованість цієї компетентності у фахівця свідчить про його теоретичну та практичну готовність до здійснення ефективної професійної діяльності в певній галузі, що вимагає встановлення регулярних комунікативних контактів з іншими співробітниками.

У статті розкрито шляхи формування комунікативної компетентності майбутніх учителів в сучасних умовах.

Встановлено, що одним із шляхів формування комунікативної компетентності майбутнього педагога є навчання теорії комунікації, що відображає, з одного боку, взаємодію мови і мислення, мови і культури народу, а з іншого – мовні та комунікативні норми. Це знання має бути сприйняте, осмислене, стати переконанням, вплинути на особистісні установки (внутрішні способи сприйняття і реагування на життєві ситуації). Формуванню комунікативної компетентності майбутнього педагога сприяє створення позитивного культурно-мовленнєвого середовища в закладі вищої освіти. Одним із напрямів вироблення навичок успішної (гармонійної) мовленнєвої поведінки є ознайомлення майбутніх педагогів з можливими варіантами мовленнєвих дій, сценаріїв і моделей мовленнєвої поведінки, а також шляхами формування навичок їхнього використання та інтерпретації. Розвиток комунікативної компетентності майбутніх учителів у сучасному освітньому процесі потребує використання інтерактивних методів навчання, цифрових технологій, проблемно-орієнтованого навчання. Перспективи подальших наукових пошуків убачаємо в обґрунтуванні оптимальних педагогічних умов, які сприяють успішному формуванню професійної компетентності майбутніх учителів.

Ключові слова: комунікативна компетентність, мовленнєва поведінка, майбутні учителі, інноваційні методи, цифрові технології.

KHREBTOV Maksym –

Postgraduate Student Specialty 011 Educational,

Pedagogical Sciences

of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-8080-2124>

e-mail: maxkhrebtov@gmail.com